

Αν και ήδη είχε περάσει η ώρα, πρόφτασαν να παν να κάνουν κάποιες δουλειές , μετά ο Στολτς κάλεσε έναν μεγαλοεπιχειρηματία με επενδύσεις σε χρυσορυχεία να φάνε μαζί βραδινό, μετά πήγανε στο εξοχικό του μεγαλοεπιχειρηματία για τσάι, μαζεύτηκε εκεί όλος ο κόσμος κι ο ντουινιάς, κι ο Αμπλόμοβ βρέθηκε στα καλά καθούμενα από την απόλυτη απομόνωση στην κοσμοσυρροή. Σπίτι τους γύρισαν τα άγρια χαράματα.

Την άλλη μέρα πάλι τα ίδια, την τρίτη μέρα φτου ξανά μανά, πέρασε η βδομάδα και χαμπάρι δεν πήρανε.

Ο Αμπλόμοβ παραπονιόταν, κλαιγόταν, χτυπιόταν αλλά σαν μαγνητισμένος, ακολουθούσε τον φίλο του παντού.

Μια μέρα γύρισαν από κάπου πολύ αργά, κι ο Αμπλόμοβ κήρυξε επανάσταση: τι ήταν αυτά τα σουρτα φέρτα!

-Μέρες ολάκερες, γκρίνιαξε ο Αμπλόμοβ φορώντας την ρόμπα του, δεν βγάζεις τις μπότες σου. Τα πόδια δεν σε φαγουρίζουνε; Δεν μου αρέσει εμένα έτσι που ζείτε εσείς οι πρωτευουσιάνοι, συνέχισε ξαπλώνοντας στο ντιβάνι.

-Και πως σ' αρέσει να ζεις;

-Πάντως όχι έτσι όπως ζείτε εδώ.

-Και τι σε ενοχλεί πια τόσο πολύ εδώ;

-Τα πάντα, ο αιώνιος ανταγωνισμός σας, το ατέρμονο παιχνίδι των φτηνών παθών.. που είναι ο άνθρωπος μέσα σε όλα αυτά; Που είναι η ακεραιότητά του; Πως χάθηκε, πώς μεταμορφώθηκε σε άθλια μικροπρέπεια;

-Καλά, πάλι τα ίδια; Εκατό φορές τα είπαμε αυτά, παρατήρησε ο Στολτς. Βρες κάτι καινούριο βρε αδρεφε. Άσε, τουλάχιστο δεν κοιμάσαι, σκέφτεσαι: κάτι είναι κι αυτό! Λοιπόν... τι άλλο σ' ενοχλεί; Για συνέχισε.

-Τι εννοείς, να συνεχίσω; Δες: κανενός το πρόσωπο δεν είναι φρέσκο, καλοζωϊσμένο...

-Το κλίμα φταίει, αντέκρουσε ο Στολτς. Να, κι εσένα άλλαξε η φάτσα σου κι όμως δεν τρέχεις δεξιά αριστερά, όλη την ώρα κοιμάσαι.

-Αυτός ο κιτρινιάρης κύριος, ο γυαλάκις, συνέχισε ο Αμπλόμοβ, με πλησίασε και ρωτούσε αν διαβάζω τους λόγους του τάδε βουλευτού και γούρλωσε τα μάτια όταν του είπα πως δεν διαβάζω εφημερίδες. Σκέφτονται, το αναλύουν από δω, το αναλύουν από κει, κι ωστόσο πλήττουν - ούτε καν τους αφορά. Μέσα απ' αυτές τις φωνές το καταλαβαίνεις, κοιμούνται ύπνο βαθύ... Δουλειά δεν έχουν. Κι αν διαλέξεις το σεμνό μονοπάτι του μόχθου και το ακολουθήσεις...

-Και πού είναι τέλος πάντων το δικό μας σεμνό μονοπάτι του μόχθου; ρώτησε ο Στολτς

Ο Αμπλόμοβ δεν απάντησε.

-Εμπρός λοιπόν, πες μου, πώς είχες εσύ κατά νου να ζήσεις τη ζωή σου; Επέμεινε ο Στολτς.

-Το αποφάσισα ήδη αυτό.

-Τι έκανε λέει; Για πες μου σε παρακαλώ πολύ, τι αποφάσισες;

-Τι αποφάσισα; απάντησε ο Αμπλόμοβ στρέφοντας την ράχη του και κοιτώντας το ταβάνι με επιμονή. Ρώτημα θέλει;

Θα 'φευγα στο χωριό.

-Και ποιος σε εμποδίζει να το κάνεις;

-Δεν ολοκλήρωσα το σχέδιό μου. Κι έπειτα, δεν θα 'φευγα μόνος μου, αλλά με τη γυναίκα μου.

-Α, μάλιστα! Λοιπόν, η πόρτα είναι ανοιχτή και τα σκυλιά δεμένα. Τι περιμένεις; Σε τρία τέσσερα χρόνια καμιά δεν θα θέλει να σ' ακολουθήσει...

-Τι να κάνω, δεν είναι της μοίρας μου! αναστέναξε ο Αμπλόμοβ – δεν μου το επιτρέπει η οικονομική μου κατάσταση!

-Συγγνώμη, και η Αμπλόμοβκα; Τριακόσιες ψυχές μένουν εκεί!

-Ε, και; Με τι μέσα θα ζήσουμε εκεί, εγώ και η γυναίκα μου;

-Τι θέλουν για να ζήσουν δύο άνθρωποι!

-Δεν θα κάνουμε και παιδιά;

- Τα παιδιά θα τα διαπαιδαγωγήσεις, θα τα βγάλουν πέρα μόνα τους. Αρκεί να ξέρεις να τους δείξεις...

-Καλέ τι μας λες, από ευγενής να γίνω σκαφτιάς! αντέκρουσε ορθά κοφτά ο Αμπλόμοβ.

-Καλά, καλά... Αν σου δώριζαν κι άλλες τριακόσιες χιλιάδες;, τι θα κανες; Ρώτησε ο Στόλτς με ξαναμμένη περιέργεια.

-Χμ... θα πήγαινα να μείνω σε ένα νεόκτιστο, άνετο σπίτι, Κοντά μου θα μένανε τα φιλαράκια μου, για παράδειγμα εσύ... Μα τι λέω, εσύ δεν κάθεται στ' αυγά σου.

-Ενώ εσύ θα καθόσουν! Πουθενά δεν θα ταξίδευες;

-Πουθενά! Αρκετός κόσμος υπάρχει ανά την υφήλιο, μπορούν να κάνουν και χωρίς εμάς. Λίγοι είναι οι κυβερνήτες, οι αντιπρόσωποι, οι έμποροι, οι υπάλληλοι, οι τουρίστες, που τη μια μέρα είναι δω και την άλλη εκεί; Να παν αυτοί στου διαόλου τη μάνα, όχι εγώ!

-Και, καλά, αυτοί είναι αυτό που είναι, κυβερνήτες κτλ. Εσύ, τι δουλειά κάνεις;

-Ο Αμπλόμοβ σώπασε.

-Σε ποια κοινωνική τάξη κατατάσσεις τον εαυτό σου;

-Ρώτα τον Ζαχάρ, απάντησε ο Αμπλόμοβ.

Ο Στόλτς εκτέλεσε την επιθυμία του Αμπλόμοβ κατά γράμμα.

-Ζαχάρ! ούρλιαξε.

Και ήρθε ο Ζαχάρ με γλαρωμένα μάτια απ' τη νύστα.

-Τι δουλειά κάνει ετούτος δω, που αράζει στο ντιβάνι του καλού καιρού; Ρώτησε ο Στόλτς.

Τινάχτηκε αίφνης απ' τον ύπνο κι ο Ζαχάρ και λοξοκοίταξε δύσπιστα τον Στόλτς κι ύστερα τον Αμπλόμοβ.

-Τι δουλειά κάνει! Καλά δεν βλέπετε;

-Όχι, δεν βλέπω, απάντησε ο Στολτς.

-Είναι ευγενής, ο Ήλια Ήλιτς. Παράξενο σας φαίνεται;

Χαμογέλασε.

-Καλώς, μπορείς να πηγαίνεις.

-Άκου ευγενής! Επανέλαβε ο Στολτς σκάζοντας στα γέλια.

-Ε, τζέντλεμαν είμαι, διόρθωσε ο Αμπλόμοβ απογοητευμένος.

-Α, όχι, α όχι είσαι ευγενής! Επέμενε ο Στολτς γελώντας.

-Και τι διαφέρει; Είπε ο Αμπλόμοβ. Τι τζέντλεμαν τι ευγενής, το ίδιο είναι.

-Τζέντλεμαν είναι ο ευγενής που βάζει τις κάλτσες του μόνος του και βγάζει τις μπότες του επίσης μόνος του, διευκρίνισε ο Στολτς.

-Καλά, οι άγγλοι τις βάζουν και τις βγάζουν μόνοι τους γιατί δεν έχουν και πολλούς υπηρέτες, αλλά οι ρώσοι...

-Για συνέχισε, περίγραψε μου ποια είναι για σένα η ιδανική ζωή. Θα 'σουν, λοιπόν, με τα φιλαράκια σου. Κι έπειτα; Πώς θα περνούσες τον καιρό σου;

-Χμ... θα σηκωνόμουν το πρωί – άρχισε ο Αμπλόμοβ σταυρώνοντας τα χέρια πίσω από τον σβέρκο, και στο πρόσωπό του διαγράφηκε μία έκφραση γαλήνης: ήδη ο νους του ταξίδευε στο χωριό. –Καλοκαίρι, γαλανός, καταγάλανος ουρανός, χωρίς ούτε ένα συννεφάκι, έλεγε, η μια πλευρά του σπιτιού θα βλέπει (έτσι το χω στο σχέδιο) απ' το μπαλκόνι στην ανατολή, στον κήπο, στα χωράφια, η άλλη στο χωριό. Περιμένοντας να ξυπνήσει η γυναίκα μου ... φτιάχνω γι' αυτήν ένα μπουκέτο λουλούδια. Μετά πηγαίνω στο μπάνιο ή στο ποτάμι να λουστώ, επιστρέφω – το μπαλκόνι ήδη είναι ανοιχτό – η γυναίκα μου φοράει μακρυνά μπλουζα και ένα αραχνοϋφαντο σκουφάκι. Με περιμένει. «Το τσάι είναι έτοιμο» μου λέει. Γλυκύτατο φιλί! Και τσάι! Κι άνετη πολυθρόνα.

-Αλήθεια είσαι ποιητής, Ήλια! παρατήρησε ο Στολτς.

-Ναι, ποιητής στη ζωή, γιατί η ζωή είναι ποίηση. Μετά θα πηγαίναμε ίσως στο θερμοκήπιο, συνέχισε ο Αμπλόμοβ, συνεπαρμένος ο ίδιος από την ιδανική ευτυχία που περιέγραφε.

Ανασκάλευε στη φαντασία του εικόνες, τις ίδιες που χίλιες φορές ως τώρα του είχε περιγράψει, και μιλούσε γι' αυτές ασταμάτητα, ενθουσιασμένος.

Δυο τρεις ακόμη φίλοι, τα ίδια πάντα πρόσωπα. Αρχίζουμε τη βραδινή, ατέρμονη συζήτηση. Μιλάει η ψυχή! Τα μάτια, τα λόγια, λένε αυτό που έχεις στην καρδιά !...

-Μου περιγράφεις την ζωή που ζούσαν οι παππούδες μας και οι γονιοί μας.

-Όχι, όχι δεν σου περιγράφω αυτό, αντέτεινε ο Αμπλόμοβ, σχεδόν θυμωμένος, από πού κι ως πού; Θα ασχολούνταν η

γυναίκα μου με τα γλυκά και με τα μανιτάρια; Ή θα χαστούκιζε τις υπηρέτριες; Άκου! Μουσική, βιβλία, το πιάνο, κομψά έπιπλα... Οι επισκέπτες φεύγουν, ο καθένας τραβάει το δρόμο του. Άλλος πάει για ψάρεμα, άλλος παίρνει τα όπλα, άλλος, απλά, κάθεται... Αχ... αυτή δεν είναι ζωή;

-Κι έτσι θα πάει το πράγμα συνέχεια; - ρώτησε ο Στόλτς.

-Μέχρι ν' ασπρίσουν τα μαλλιά μου, μέχρι να πεθάνω. Αυτή είναι ζωή!

-Όχι αυτή δεν είναι ζωή!

-Τι θα πει, δεν είναι ζωή; Τι θα της έλειπε; Σκέψου ότι δεν θα βλεπες ούτε έναν άνθρωπο χλωμό, βασανισμένο, ούτε έγνοιες ούτε φροντίδες ...θα μιλούσε η ψυχή!

-Αυτή δεν είναι ζωή! Επέμεινε ο Στόλτς.

-Αλλά, τι είναι, κατά τη γνώμη σου;

-Αρρώστια είναι! Φίλε μου υποφέρεις από ... (ο Στόλτς κοντοστάθηκε για λίγο, προσπαθώντας να βρει τον σωστό χαρακτηρισμό για την ζωή του Αμπλόμοβ) κάτι σαν... χρόνια Αμπλομοβίτιδα! είπε εν τέλει.

-Αμπλο-μο-βί-τιδα! Απορημένος, ο Ήλια Ίλιτς πρόφερε αργά αργά, συλλαβιστά τη λέξη,: Αμπλο-μο-βί-τιδα!

Κάρφωσε μ' ένα μυστήριο, επίμονο βλέμμα τον Στόλτς.

-Και πώς είναι για σένα η ιδανική ζωή, πότε δεν έχεις αμπλομοβίτιδα; ρώτησε διστακτικά, δίχως ενθουσιασμό. Σάμπως όλοι δεν αποζητούν αυτό που εγώ ονειρεύομαι;

-Όχι μόνον δεν το αποζητούν όλοι, αλλά κι εσύ ο ίδιος πριν από δέκα χρόνια δεν ζητούσες αυτό από τη ζωή.

-Και τι ζητούσα; Αμήχανα ρώτησε ο Αμπλόμοβ, και βυθίστηκε με τη σκέψη του στο παρελθόν.

Τι θα λεγες, είπε, αναθυμούμενος ξάφνου τα τοτινά, αν ξαναρχίζαμε, Αντρέι, τα ταξίδια μας απ' άκρη ως άκρη στην Ευρώπη. Να γυρίσουμε την Ελβετία με τα πόδια, να κάψουμε τα πόδια μας στον Βεζούβιο, να κατεβούμε στο Ερκολάνο. Για δέσιμο ήμασταν! Τι τρέλες!

-Τρέλες! Επανέλαβε επιτιμητικά ο Στόλτς. Εσύ δεν έλεγες, με δάκρυα στα μάτια «Θέε μου πώς γίνεται κανείς ποτέ να μην μπορέσει να θαυμάσει αυτά τα αριστουργήματα, να μην τον κυριεύει δέος που στέκεται μπροστά στα έργα του Μικελάντζελο, του Τιτσιάνο, που πατά τα χώματα της Ρώμης;»

-Ναι, ναι θυμάμαι, είπε ο Αμπλόμοβ αναπολώντας το παρελθόν. Κι ακόμα μ' έπιανες από το χέρι και μου 'λεγες: «ας δώσουμε όρκο να μην πεθάνουμε πριν τα δούμε όλα αυτά...»

-Θυμάμαι, συνέχισε ο Στόλτς. - Όταν σχεδιάζα να φύγω για ταξίδι στο εξωτερικό, σου πρότεινα να επισκεφθούμε τα γερμανικά πανεπιστήμια, πήδηξες απ' την χαρά σου, με αγκάλιασες και μου σφιξες με επισημότητα το χέρι.

-Είμαι μαζί σου Αντρέι, μαζί σου θα μείνω όπου κι αν πας.- Αυτά όλα είναι δικά σου λόγια. Πάντα ήσουν λίγο ηθοποιός. Πού είναι τώρα όλα αυτά Ήλια; Δύο φορές πήγα ταξίδι έξω, έμαθα την Ευρώπη, την παίζω στα δάχτυλά

μου. Και την Ρωσία; Την γύρισα απ' άκρη ως άκρη. Εργάζομαι...

-Κάποια στιγμή θα σταματήσεις να εργάζεσαι. Παρατήρησε ο Αμπλόμοβ.

-Ποτέ δεν θα σταματήσω. Για ποιον λόγο να σταματήσω;

-Όταν θα διπλασιάσεις το κεφάλαιό σου, θα σταματήσεις, είπε ο Αμπλόμοβ.

-Κι αν το τετραπλασιάσω πάλι δεν θα σταματήσω.

-Ο Αμπλόμοβ σώπασε για λίγο κι ύστερα πάλι ξανάρχισε. Τότε γιατί αγωνίζεσαι, αν ο σκοπός σου δεν είναι να εξασφαλίσεις τον εαυτό σου μια για πάντα και μετά να ησυχάσεις, να ξαποστάσεις;

-Αμπλομοβίτιδα! Η ακαματοσύνη του χωρικού! είπε ο Στόλτς. –Ορίστε, εσύ εξόρισες τον κόπο από την ζωή σου: πώς την κατάντησες; Προσπαθώ να σε ταρακουνήσω, ίσως για τελευταία φορά. Αν μετά κι από αυτό μείνεις εδώ, χάθηκες για πάντα, θα γίνεις βάρος ακόμη και για τον ίδιο σου τον εαυτό. Ή τώρα ή ποτέ! κατέληξε.

-Ο Αμπλόμοβ τον άκουγε, παρατηρώντας το αναστατωμένο του βλέμμα. Κατά κάποιον τρόπο, ο φίλος του είχε βάλει μπροστά του έναν καθρέφτη, και τρομοκρατήθηκε, αναγνωρίζοντας τον εαυτό του.

-Μην με μαλώνεις Αντρέι, καλύτερα βοήθησέ με, αναστέναξε. Όλα τα ξέρω, όλα τα καταλαβαίνω, αλλά δεν έχω τη δύναμη, δεν έχω την θέληση να αντιδράσω. Δώσε μου τη θέλησή σου και την εξυπνάδα σου και οδήγησέ με όπου θέλεις. Εσένα ίσως σε ακολουθήσω, αλλά μόνος μου δεν θα το κουνήσω από τη θέση μου. Ξέρεις, Αντρέι, στην ζωή μου δεν άναψε ποτέ καμία φλόγα, ούτε για να με σώσει, ούτε για να με καταστρέψει. Όχι, η ζωή μου ξεκίνησε σβησμένη. Παράξενο, αλλά έτσι είναι! Από την πρώτη στιγμή, που κατάλαβα τον εαυτό μου αισθάνθηκα πως είναι μέσα μου όλα σβησμένα! Ακόμη και η αυτοεκτίμηση - πού τηνε ξόδεψα; Να πάω στα σπίτια των ευγενών; Να μου σφίξει το χέρι ο πρίγκιπας Π; Κι ωστόσο η αυτοεκτίμηση είναι ο ήλιος της ζωής! Πού χάθηκε τώρα; Ή δεν την κατάλαβα διόλου αυτήν την ζωή, ή πουθενά δεν μπορείς να την χαρείς.

-Και γιατί δεν δοκίμασες να ξεφύγεις, να πας κάπου, παρά αφέθηκες αδιαμαρτύρητα να καταστραφείς; Ρώτησε επίμονα ο Στόλτς.

-Να πάω πού;

-Πού; Να πας στο Βόλγα με τους μουζίκους σου: εκεί η κίνηση είναι μεγαλύτερη, υπάρχουν συμφέροντα, στόχοι, εργασία. Εγώ θα πήγαινα στην Σιβηρία, στον Σίτχ.

-Λοιπόν, εσύ μου προτείνεις πολύ δραστικά μέτρα! παρατήρησε θλιμμένα ο Αμπλόμοβ.

Ο Στόλτς βρισκόταν ακόμη κάτω από την επίδραση αυτής της εξομολόγησης και δεν μιλούσε. Έπειτα αναστέναξε.

-Ναι, κύλησε ο χρόνος σαν το νερό! Είπε. Δεν θα σ' αφήσω έτσι, θα σε πάρω από δω!

-Ναι, να φύγουμε από δω! Του ξέφυγε και του Αμπλόμοβ.

-Αύριο να αρχίσουμε να ασχολούμαστε με τα διαβατήρια, και μετά να ετοιμαστούμε για το ταξίδι. Δεν θα περιμένω

ούτε λεπτό, ακούς, Ήλια;

-Τι πράγματα είναι αυτά φίλε μου, μετά από δύο εβδομάδες, για τ' όνομα του Θεού, έτσι στα ξαφνικά!.. είπε ο Αμπλόμοβ. Ασε να το σκεφτούμε πρώτα καλά και να ετοιμαστούμε. Τι θα γίνει το διαμέρισμα, ο Ζαχάρ, η Αμπλόμοβκα; Πρέπει να βρούμε κάποιον να την διαχειριστεί...

-Αχ αυτή η αμπλομοβίτιδα! έκανε ο Στόλτς χαμογελώντας, μετά πήρε το κερί, ευχήθηκε καλή νύχτα στον Αμπόμοβ και πήγε για ύπνο. Ή τώρα ή ποτέ, να το θυμάσαι αυτό! πρόσθεσε, αποτεινόμενος πάλι στον Αμπλόμοβ, κι έκλεισε πίσω του την πόρτα.

-